

จิต คือ พุทธะ

พระพุทธเจ้าทั้งปวงและสัตว์โลกทั้งสิ้นไม่ได้เป็นอะไรเลยนอกจากเป็นเพียง ‘จิตหนึ่ง’ นอกจากจิตหนึ่งแล้วไม่ได้มีอะไรตั้งอยู่เลย จิตหนึ่งซึ่งปราศจากการตั้งต้นนี้ เป็นสิ่งซึ่งไม่ได้เกิดขึ้น และไม่อาจจะถูกทำลายได้เลย

มันไม่ใช่สิ่งของมีสีเขียวหรือสีเหลือง และไม่มีทั้งรูป ไม่มีทั้งการปรากฏ มันไม่ถูกนับรวมอยู่ในบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่มีการตั้งอยู่ หรือไม่มีการตั้งอยู่ ไม่อาจจะลงความเห็นว่าเป็นของใหม่หรือของเก่า มันไม่ใช่ของยาว ของสั้น ของใหญ่ ของเล็ก

ทั้งนี้เพราะมันอยู่เหนือขอบเขต เหนือการวัด เหนือการตั้งชื่อ เหนือการทิ้งร่องรอยไว้ หรือแม้การเปรียบเทียบทั้งหมดทั้งสิ้น

จิตหนึ่งนี้เป็นสิ่งซึ่งเราเห็นว่าตำตาเราอยู่แท้ ๆ แต่จงลงไปใช้เหตุผล (ว่ามันเป็นอะไร เป็นต้น) กับมันเข้าดูซิ เราจักหล่นลงไปสู่ความผิดพลาดทันที สิ่งนี้มันเป็นเหมือนกับของว่าง อันปราศจากขอบทุก ๆ ด้าน ซึ่งไม่อาจหยั่งหรือวัดได้

จิตหนึ่งนี้เท่านั้น เป็นพุทธะ ไม่มีแตกต่างระหว่างพุทธะกับสัตว์โลกทั้งหลาย เพียงแต่ว่าสัตว์โลกทั้งหลายไปยึดมั่นต่อรูปธรรมต่าง ๆ เสีย และเพราะเหตุนี้ เขาจึงแสวงหาพุทธภาวะจากภายนอก การแสวงหาของสัตว์เหล่านั้นนั่นเองทำให้เขาพลาดจากพุทธภาวะ การทำสิ่งนี้เท่ากับการใช้สิ่งซึ่งเป็นพุทธะให้เที่ยวแสวงหาพุทธะ และการใช้จิตให้เที่ยวจับฉวยจิต แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะพยายามถึงสุดความสามารถของเขาอยู่ตั้งกับหนึ่งเต็ม ๆ เขาก็จะไม่สามารถลูถึงพุทธภาวะได้เลย

เขาไม่รู้ว่า ถ้าเขาเองเพียงแต่หยุดความคิดปรุงแต่ง และหมดความกระวนกระวายเพราะการแสวงหาเสียเท่านั้น พุทธะก็จะปรากฏตรงหน้าเขา เพราะว่าจิตนี้ก็คือพุทธะนั้นเอง พุทธะก็คือสิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งปวงนั่นเอง สิ่ง ๆ นี้ในเมื่อปรากฏอยู่ที่สามัญสัตว์ จะเป็นสิ่งเล็กน้อยก็หาไม่ เมื่อปรากฏอยู่ที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายจะเป็นสิ่งใหญ่หลวงก็หาไม่

สำหรับการบำเพ็ญปารมิตาทั้ง ๖ ก็ดี การบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติที่คล้าย ๆ กันอีกเป็นจำนวนมากก็ดี หรือการได้บุญมากมายนับไม่ถ้วน เหมือนจำนวนเม็ดทรายในแม่น้ำคงคาเลยก็ดี เหล่านี้มันจึงคิดดูเถิด ถ้าเราเป็นผู้สมบูรณ์โดยสัจจะพื้นฐานในทุก ๆ กรณีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นจิตหนึ่ง หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพุทธะทั้งหลายอยู่แล้ว เราก็ไม่ควรพยายามจะเพิ่มเติมอะไรให้แก่สิ่งซึ่งสมบูรณ์อยู่แล้วนั้น ด้วยการบำเพ็ญวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งไร้ความหมายเหล่านั้นไม่ใช่หรือ เมื่อไรโอกาสอำนวยให้ทำก็ทำมันไป และเมื่อโอกาสผ่านไปแล้ว อยู่เฉย ๆ ก็แล้วกัน

ถ้าเรายังไม่เห็นตระหนกอย่างเด็ดขาดลงไปว่าจิตนั้นคือพุทธะก็ดี แล้วเราไปยึดมั่นถือมั่นต่อรูปธรรมต่าง ๆ อยู่ก็ดี ต่อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ อยู่ก็ดี และต่อวิธีการบำเพ็ญบุญกุศลต่าง ๆ อยู่ก็ดี แนวความคิดของเราก็คงยังคงผิดพลาดอยู่ ไม่เข้าร่องเข้ารอยกันกับ ‘ทาง’ ทางโน้นเสียเลย

จิตหนึ่งนี่เท่านั้นเป็นพุทธะ ไม่มีพุทธะอื่นใดที่ไหนอีก ไม่มีจิตอื่นใดที่ไหนอีก มันแจ่มจ้าและไร้ตำหนิเช่นเดียวกับความว่าง คือ มันไม่มีรูปร่างและปรากฏการณ์ใด ๆ เลย การใช้จิตของเราปรุงแต่งคิดฝันไปต่าง ๆ นั้นเท่ากับเราละทิ้งเนื้อหาคืออันเป็นสาระเสีย แล้วไปผูกพันตัวเองอยู่กับรูปธรรม ซึ่งเป็นเหมือนกับเปลือก พุทธะซึ่งมีอยู่ตลอดกาลนั้น ไม่ใช่พุทธะของความยึดมั่นถือมั่น

การปฏิบัติปารมิตาทั้ง ๖ และการบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันอีกเป็นจำนวนมาก นับไม่ถ้วน ด้วยเจตนาที่จะไปเป็นพุทธะสักองค์หนึ่งนั่น เป็นการปฏิบัติชนิดคืบหน้าทีละขั้น ๆ แต่พุทธะซึ่งมีอยู่ตลอดกาลดังกล่าวแล้วนั้น หาใช่พุทธะที่ลูถึงได้ด้วยการปฏิบัติเป็นขั้น ๆ เช่นนั้นไม่ เรื่องมันเพียงแต่ ‘ตื่น’ และ ‘ล้มตา’ ต่อจิตหนึ่งนั่นเท่านั้น และไม่มีอะไรที่จะต้องบรรลุถึงอะไร นี่แหละคือพุทธะที่แท้จริง พุทธะและสัตว์โลกทั้งหลาย คือ ‘จิต’ จิตหนึ่งนี่เท่านั้น ไม่มีอะไรอื่นนอกไปจากนี้อีกแล้ว

จิตเป็นเหมือนกับความว่าง ซึ่งภายในนั้นย่อมไม่มีความสับสนและความไม่ดีต่าง ๆ ดังจะเห็นได้ในเมื่อดวงอาทิตย์ผ่านไปในช่วงนั้น ย่อมส่องแสงไปได้ทั้งสี่มุมโลก เพราะว่าเมื่อพระอาทิตย์ขึ้นย่อมให้ความสว่างทั่วทั้งพื้นโลก ความว่างที่แท้จริงนั้น มันก็ไม่ได้สว่างขึ้น และเมื่อพระอาทิตย์ตก ความว่างก็ไม่ได้มืดลง ปรากฏการณ์ของความสว่าง และความมืดย่อมสลับเปลี่ยนซึ่งกันและ

กัน แต่ธรรมชาติของความว่างนั้นยังคงไม่เปลี่ยนแปลงอยู่นั่นเอง จิตของพุทธะและของสัตว์โลก ทั้งหลายก็เป็นเช่นนั้น

ถ้าเรามองดูพุทธะ ว่าเป็นผู้แสดงออกซึ่งความปรากฏของสิ่งที่บริสุทธิ์ ผ่องใส และรู้แจ้งก็ดี หรือ มองดูสัตว์โลกทั้งหลายว่า เป็นผู้แสดงออกซึ่งความปรากฏของสิ่งที่โง่งม มีดมน และมีอาการ สลบไสลก็ดี ความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ อันเป็นผลเกิดมาจากความคิดยึดมั่นต่อรูปธรรมนั้น จะกัน เราไว้เสียจากความรู้อันสูงสุด ถึงแม้ว่าเราจะได้ปฏิบัติมาตลอดก็กั้นบับไม่ถ้วน ประจุเม็ดทราย ในแม่น้ำคงคาแล้วก็ตาม มิแต่จิตหนึ่งนี่เท่านั้น ไม่มีสิ่งอื่นใดแม้แต่อนุภาคเดียวที่จะอิงอาศัยได้ เพราะจิตนั่นเอง คือ พุทธะ

เมื่อพวกเราเป็นเพียงนักศึกษาเรื่อง ‘ทาง’ ทางโน้น ยังไม่ล้มตาต่อสิ่งซึ่งเป็นสาระ กล่าวคือ ‘จิต’ นี้ พวกเราจะปิดบังจิตนั้นเสีย ด้วยความคิดปรุงแต่งของเราเอง พวกเราจะแสวงหาพุทธะนอกตัวเราเอง พวกเราจะยังคงยึดมั่นถือมั่นต่อรูปธรรมทั้งหลาย ต่อการปฏิบัติเมานุญต่าง ๆ และสิ่งอื่น ๆ ทำนองนั้น ทั้งหมดนี้เป็นอันตราย ไม่ใช่หนทางอันนำไปสู่ความรู้อันสูงสุดนั้นแต่อย่างใดเลย

เนื้อแท้แห่งสิ่งสูงสุดสิ่งนี้ โดยภายในแล้วย่อมเหมือนกับท่อนไม้หรือก้อนหิน คือภายในนั้น ปราศจากการเคลื่อนไหว และโดยภายนอกแล้วย่อมเหมือนกับความว่าง กล่าวคือ ปราศจาก ขอบเขตหรือสิ่งกีดขวางใด ๆ สิ่งนี้มันไม่ใช่เป็นฝ่ายนามธรรมหรือฝ่ายรูปธรรม มันไม่มีที่ตั้ง เฉพาะ ไม่มีรูปร่าง และไม่อาจจะหายไปได้เลย

จิตนี้ไม่ใช่จิตซึ่งเป็นความคิดปรุงแต่ง มันเป็นสิ่งซึ่งอยู่ต่างหาก ปราศจากการเกี่ยวข้องกับรูปธรรม โดยสิ้นเชิง ฉะนั้น พระพุทธเจ้าทั้งหลายและสัตว์โลกทั้งปวงก็เป็นเช่นนั้น ถ้าพวกเราเพียงแต่ สามารถปลดเปลื้องตนเองออกเสียจากความคิดปรุงแต่งเท่านั้น พวกเราจะประสบความสำเร็จทุกอย่าง

หลักธรรมที่แท้จริงก็คือ ‘จิต’ นั่นเอง ซึ่งถ้านอกไปจากนั้นแล้ว มันก็ไม่มีหลักธรรมใด ๆ เลย จิต นั้นแหละคือหลักธรรม ซึ่งถ้านอกไปจากนั้นแล้วก็ไม่ใช่จิต แต่จิตนั้น โดยตัวมันเองก็ไม่ใช่จิต แต่ถึงกระนั้นมันก็ยังไม่ใช่ มิใช่จิต การที่จะกล่าวว่าจิตนั้นไม่ใช่จิต ดังนี้แหละ ย่อมหมาย

ความถึงสิ่งบางสิ่งซึ่งมีอยู่จริง สิ่งนี้มีมันอยู่เหนือคำพูด ของจงเลิกละการคิดและการอธิบายเสียให้หมดสิ้น เมื่อนั้น เราอาจกล่าวได้ว่า คลองแห่งคำพูดก็ได้ถูกตัดขาดไปแล้ว ‘พฤติของจิต’ ก็ถูกเพิกถอนขึ้นสิ้นเชิงแล้ว

จิตนี้คือพุทธโยนิอันบริสุทธิ์ ซึ่งมีประจำอยู่แล้วในคนทุกคน สัตว์ซึ่งมีความรู้สึกนึกคิด กระดูกระคิกได้ทั้งหมดก็ดี พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระโพธิสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงก็ดี ล้วนแต่เป็นของแห่งธรรมชาติอันหนึ่งเท่านั้น ไม่มีแตกต่างกันเลย ความแตกต่างทั้งหลายเกิดขึ้นจากเราคิดผิด ๆ เท่านั้น ย่อมนำเราไปสู่การก่อสร้างกรรมทั้งหลายทั้งปวงทุกชนิดไม่มีหยุด

ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะดั้งเดิมของเรานั้น โดยความจริงอันสูงสุดแล้ว เป็นสิ่งซึ่งไม่มีความหมายแห่งความเป็นตัวตนแม้แต่สักปรมาณูเดียว สิ่งนั้นก็คือ ‘ความว่าง’ เป็นสิ่งซึ่งมีอยู่ในที่ทุกแห่ง สงบเงียบ และไม่มีอะไรเจือปน มันเป็นสันติสุขที่รุ่งเรืองและเร็นลับ และก็หมดยกกันเพียงเท่านั้นเอง

จงเข้าไปสู่สิ่ง ๆ นี้ได้ลึกซึ้ง โดยการลืมนตาต่อสิ่งนี้ด้วยตัวเราเอง สิ่งซึ่งอยู่ตรงหน้าเรานี้แหละ คือสิ่ง ๆ นั้น ในอัตราที่เต็มทีทั้งหมดทั้งสิ้น และสมบูรณ์ถึงที่สุดแล้ว ไม่มีอะไรนอกไปจากนี้อีกแล้ว

จิตก็คือพุทธะ (สิ่งสูงสุด) มันย่อมรวมสิ่งทุกสิ่งเข้าไปในตัวมันทั้งหมด นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้แล้วทั้งหลายเป็นที่สุดในเบื้องสูง ลงไปจนกระทั่งถึงสัตว์ประเภทที่ต่ำต้อยที่สุด ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานอยู่ด้วยอกและแมลงต่าง ๆ เป็นที่สุดในเบื้องต่ำ สิ่งเหล่านี้ทุกสิ่งนั้นย่อมมีส่วนแห่งความเป็นพุทธะเท่ากันหมด และทุก ๆ สิ่งมีเนื้อหาเป็นอันเดียวกันกับจิตหนึ่งนั้น ดังนั้น สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงได้เป็นสิ่งที่มิมีเนื้อหาเป็นอันเดียวกันกับพุทธะอยู่แล้วตลอดเวลา

ถ้าพวกเราเพียงแต่สามารถทำความเข้าใจในจิตของเราเองนี้ให้สำเร็จ แล้วค้นพบธรรมชาติอันแท้จริงของเราเองได้ ด้วยความเข้าใจอันนั้นเท่านั้น มันก็จะเป็นที่แน่นอนว่า ไม่มีอะไรที่พวกเราจำเป็นต้องแสวงหาแม้แต่อย่างใดเลย

จิตของเรานั้น ถ้าเราทำความเข้าใจจริงๆ เว้นขาดจากการคิดนึกซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของจิตแม้แต่น้อยที่สุดเสียให้ได้จริงๆ ตัวแท้ของมันก็จะปรากฏออกมาเป็นความว่าง แล้วเราก็จะได้พบว่ามันเป็นสิ่งที่ปราศจากรูป มันไม่ได้กินเนื้อที่อะไรๆ ที่ไหนๆ แม้แต่จุดเดียว มันไม่ได้ตกลงสู่การบัญญัติว่าเป็นพวกที่มีความเป็นอยู่ หรือว่าไม่มีความเป็นอยู่แม้แต่ประการใดเลย เพราะเหตุที่สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เรารู้สึกไม่ได้โดยทางอายตนะ เพราะจิตซึ่งเป็นธรรมชาติที่แท้ของคนเรานั้น มันเป็นกรรมหรือเป็นกำเนิด ซึ่งไม่ได้มีใครทำให้เกิดขึ้น และไม่อาจจะถูกทำลายได้เลย

ในการทำปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้น มันเปลี่ยนรูปของมันเองออกมาเป็นปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อสะดวกในการพูด เราพูดถึงจิตในฐานะที่เป็นตัวสติปัญญา แต่ในขณะที่มันไม่ได้ทำการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม คือไม่ได้เป็นตัวสติปัญญาที่คิดนึก หรือสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมานั้น มันเป็นสิ่งที่ไม่อาจถูกกล่าวถึงในการที่จะบัญญัติว่ามันเป็นความมีอยู่ หรือไม่ใช่ความมีอยู่

ยิ่งไปกว่านั้นอีก แม้ในขณะที่มันทำหน้าที่สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมา ในฐานะที่ตอบสนองต่อกฎแห่งความเป็นเหตุและผลของกันและกันนั้น มันก็ยังเป็นสิ่งที่เรารู้สึกไม่ได้โดยทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และมโนทวาร อยู่นั่นเอง ถ้าเราทราบความเป็นจริงข้อนี้ เราทำความเข้าใจสนิทอยู่ในภาวะแห่งความไม่มีอะไรในขณะนั้น พวกเรากำลังเดินอยู่แล้วในทางแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายโดยแท้จริง ดังนั้น เราควรเจริญจิตให้หยุดอยู่บนความไม่มีอะไรเลยทั้งสิ้น

มุลธาตุทั้ง ๕ ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นวิญญานนั้น มันเป็นของว่างเปล่า แต่ละมูลธาตุทั้ง ๔ ของรูปกายนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่ประกอบกันขึ้นเป็นตัวของเรา จิตจริงแท้ นั้น ไม่มีรูปร่าง และไม่มีอาการไป ไม่มีอาการไป ธรรมชาติเดิมแท้ของเรานั้นเป็นสิ่งที่หนึ่ง ซึ่งไม่มีการตั้งต้นขึ้นที่การเกิด และไม่มีการสิ้นสุดลงที่การตาย แต่เป็นของสิ่งเดียวรวดเร็ว และปราศจากการเคลื่อนไหวใด ๆ ในส่วนลึกจริงๆ ของมันทั้งหมด

จิตของเรากับสิ่งต่างๆ ซึ่งแวดล้อมเรานั้นเป็นสิ่งที่เดียวกัน ถ้าเราสามารถทำความเข้าใจได้ตามนี้จริงๆ เราจะได้รู้ถึงความรู้แจ้งเห็นแจ้งได้โดยแวบเดียวในขณะนั้น และเราเป็นผู้ที่ไม่ต้องข้องเกี่ยวในโลกทั้งสามอีกต่อไป เราจะเป็นผู้อยู่นอโลก จะไม่มีการโน้มเอียงไปสู่การเกิดใหม่อีกแม้แต่นิดเดียว เราจะเป็นแต่ตัวของเราเองเท่านั้น ปราศจากความคิดปรุงแต่งโดยสิ้นเชิง และเป็นสิ่ง

ๆ เดียวกับสิ่งสูงสุดสิ่งนั้น และเราจะได้ลูถึงภาวะแห่งความที่ไม่มีอะไรปรุงแต่งได้อีกต่อไป
ณ่นั้น นี่แหละคือหลักธรรมะที่เป็นหลักมูลฐานอยู่ในที่นี้

‘สัมมาสัมโพธิ’ เป็นชื่อของการเห็นแจ้งชัดว่าไม่มีธรรมดาเลยที่ไม่เป็นโมฆะ ถ้าเราเข้าใจความจริง
ข้อนี้แล้ว ของหลอกหลวงทั้งหลายจะมีประโยชน์อะไรแก่เรา

ปรัชญาก็คือความรู้แจ้ง ความรู้แจ้งคือจิตค้นกำเนิดดั้งเดิมซึ่งปราศจากรูป ถ้าเราสามารถทำความเข้าใจ
เข้าใจได้

ผู้กระทำและสิ่งที่ถูกกระทำคือจิตและวัตถุ เป็นของสิ่งเดียวกันนั่นแหละ จะนำเราไปสู่ความเข้าใจ
อันลึกซึ้ง และลึกลับเหนือคำพูด และโดยความเข้าใจอันนี้เอง พวกเราจะได้ลืมหาคู่ต่อสัจธรรมที่
แท้จริงด้วยตัวเราเอง

สัจธรรมที่แท้จริงของเรานั้น มันไม่ได้หายไปจากเรา แม้ในขณะที่เรากำลังหลงผิดอยู่ด้วยอวิชชา
และไม่ได้รับกลับมาในขณะที่เรามีการตรัสรู้ มันเป็นธรรมชาติแห่งภูตตตตา ในธรรมชาตินี้ไม่มี
ทั้งอวิชชา ไม่มีทั้งสัมมาทิฐิ มันเต็มอยู่ในความว่าง และเป็นเนื้อหาอันแท้จริงของจิตหนึ่งนั้น
เมื่อเป็นดังนั้นแล้ว อารมณ์ต่าง ๆ ที่จิตของเราได้สร้างขึ้น ทั้งฝ่ายนามธรรมและฝ่ายรูปธรรม จะ
เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกของความว่างนั้นได้อย่างไร

โดยหลักมูลฐานแล้ว ความว่างนั้นเป็นสิ่งซึ่งปราศจากมิติต่าง ๆ แห่งการกินเนื้อที่ คือปราศจาก
กิลเลส ปราศจากกรรม ปราศจากอวิชชา และปราศจากสัมมาทิฐิ พวกเราต้องทำความเข้าใจอย่าง
กระจ่างแจ้งว่า โดยแท้จริงแล้ว ไม่มีอะไรเลย ไม่มีมนุษย์สามัญ ไม่มีพุทธะทั้งหลาย เพราะว่าใน
ความว่างนี้ ไม่มีอะไรบรรจุอยู่แม้เท่าเส้นขนที่เล็กที่สุด อันจะเป็นสิ่งซึ่งจะมองเห็นได้โดยทางมิติ
หรืออกุแห่งการกินเนื้อที่เลย มันไม่ต้องอาศัยอะไร และไม่คิดเนื่องอยู่กับสิ่งใด มันเป็นความงาม
ที่ไร้คำหาญ เป็นสิ่งซึ่งมีอยู่ได้โดยตัวมันเอง และเป็นสิ่งสูงสุดที่ไม่มีอะไรสร้างขึ้น มันเป็นเพชร
พลอยที่อยู่เหนือการตีค่าทั้งปวงเสียจริง ๆ

เราต้องแยกอุปถัมภ์ด้วยวิชชามรรคจิต เหตุต้องละ ผลต้องละใช้ หนี่กัหมด พันเหตุเกิด

สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในจักรวาล มีนับไม่ถ้วนรวมแล้วมีรูปกับนาม สองอย่างเท่านั้น นามเดิมก็คือความว่างของจักรวาลเข้าคู่กัน เป็นเหตุเกิดตัวอวิชชา เกิดเหตุก่อ ที่ได้มีรูปที่นั่นต้องมีนาม ที่ได้มีนามที่นั่นต้องมีรูป รูปนามรวมกันเป็นเหตุเกิดปฏิกิริยา ให้เปลี่ยนแปลงตลอดกาล และเกิดกาลเวลาขึ้น คือรูปย่อมมีความดึงดูดซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุให้รูปเคลื่อนไหว และหมุนรอบตัวเองตามปัจจัย รูปเคลื่อนไหวได้ ต้องมีนาม ความว่างคั่นระหว่างรูป รูปจึงเคลื่อนไหวได้

เมื่อสภาวะธรรมเป็นอย่างนี้ สรรพสิ่งของวัตถุสารมีชีวิตและไม่มีชีวิต จึงต้องเปลี่ยนแปลงเป็นไตรลักษณ์ เกิด ดับสืบท่อทุกขณะจิต ไม่มีวันหยุดนิ่งให้คงทนเป็นปัจจุบันทุกยามได้

จิตวิญญาณก็เกิดมาจากรูปนามของจักรวาล เพราะเป็นมายาหลอกดวงแล้วเปลี่ยนแปลงให้คนหลงจากรูปนามไม่มีชีวิต เปลี่ยนมาเป็นรูปนามมีชีวิต จากรูปนามมีชีวิต มาเป็นรูปนามมีชีวิตที่มีจิตวิญญาณ แล้วจิตวิญญาณก็เปลี่ยนแปลงแยกออกจากกันไป คงเหลือแต่นามว่างที่ปราศจากรูปนี้ เป็นจุดสุดยอดของการหลอกดวงของรูปนาม

ต้นเหตุเกิดรูปนามของจักรวาล เป็นเหตุเกิดรูปนามพิภพต่าง ๆ ตลอดดวงดาวอันนับไม่ถ้วน เพราะไม่มีที่สิ้นสุด รูปนามพิภพต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดรูปนามพืช รูปนามพืชเป็นเหตุให้เกิดรูปนามสัตว์เคลื่อนไหวได้ จึงเรียกกันว่าเป็นสิ่งมีชีวิต

ความจริงรูปนามจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตมันก็เคลื่อนไหวได้ เพราะมีรูปกับนามเป็นเหตุเป็นผลให้เกิดปฏิกิริยาอยู่ในตัว ให้เคลื่อนไหวตลอดกาลและเปลี่ยนแปลง เพราะมองด้วยตาเนื้อไม่เห็น จึงเรียกกันว่าเป็นสิ่งไม่มีชีวิต

เมื่อรูปนามของพืชเปลี่ยนมาเป็นรูปนามของสัตว์ เป็นจุดตั้งต้นชีวิตของสัตว์ และเป็นเหตุให้เกิดจิตวิญญาณ การแสดงเคลื่อนไหวเป็นเหตุให้เกิดกรรม

สัตว์ชาติแรกมีแต่สร้างกรรมชั่ว สัตว์กินสัตว์ และความโกรธ โลก หลง ตามเหตุปัจจัยภายนอกภายในที่มากกระทบ กรรมที่สัตว์แสดงมี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ๕ อย่าง ไปกระทบกับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ๕ อย่าง แล้วก็เข้ามาประทับ บรรจุ บันทึก ถ่ายภาพ ติดอยู่กับรูปปรมาณู ซึ่ง

เป็นสุขุมรูป แฝงอยู่ในความว่าง เราไม่สามารถมองเห็นด้วยตาได้ ที่แฝงอยู่ในความว่างคั่น
ระหว่างตา หู จมูก ลิ้น กายนั้นไว้ได้หมดสิ้น

เมื่อสัตว์ชาติแรกเกิดขึ้นได้ตายลง มีกรรมชั่วอย่างเดียวเป็นเหตุให้สัตว์ต้องเกิดอีก เพื่อให้สัตว์ต้อง
ใช้หนี้เกิด กรรมชั่วที่ได้ทำไว้ แต่สัตว์เกิดขึ้นมาแล้วหายอมใช้หนี้เกิดกันไม่ มันกลับเพิ่มหนี้ให้
เป็นเหตุเกิดทวีคูณจนปัจจุบันชาตินี้

ดังนั้น ด้วยอำนาจกรรมชั่วที่พวกสัตว์ติดอยู่ในสุขุมรูป ๕ กอง ตลอดเพศผู้เมีย เป็นสุขุมรูปที่ติด
อยู่ใน ๕ กองนั้น ก็เกิดหมุนรวมกันเข้าเป็นรูปปรมาณูกลม คงรูปอยู่ได้ด้วยการหมุนรอบตัวเอง มี
หยุดหนึ่ง เป็นคูหาให้จิตได้อาศัยอยู่ในข้างใน เรียกว่า ‘รูปวิญญาณ’ หรือจะเรียกว่า ‘รูปถอด’ ก็ได้
เพราะถอดมาจากนามว่าง ภาวะคั่นรูปหยาบนั้นเอง ซึ่งเป็นสุขุมรูปแฝงอยู่ในความว่าง รูป
วิญญาณจึงมีชีวิตอยู่ คงทนอยู่ยืนนานกว่ารูปหยาบ มีกรรมชั่วคอยรักษาให้หมุนคงรูปอยู่^๑ ไม่มี
เทพเจ้าองค์ใดฆ่าให้ตายได้ นอกจากนิพพานเท่านั้น รูปวิญญาณจึงจะสลาย^๒

เรื่องการแสดงกรรมของสัตว์ที่ประทับติดอยู่ในสุขุมรูป ตา หู จมูก ลิ้น กาย ๕ กองนั้น รวมกัน
เข้าเรียกว่า ‘จิต’ จึงมี ‘สำนักงานของจิต’ ติดอยู่ในวิญญาณ ๕ กอง รวมเป็นที่ทำงานของจิตกลาง
และก็ติดต่อกับ ตา หู จมูก ลิ้น กายภายนอก ซึ่งเป็นสื่อติดต่อกับจิต ดังนั้น ‘จิต’ กับ ‘วิญญาณ’
จึงไม่เหมือนกัน จิตเป็นตัวรู้นึกคิด ส่วนวิญญาณเป็นคูหาให้จิตได้อาศัยอยู่ และเป็นยานพาหนะ
พาจิตไปเกิด หรือจะไปไหน ๆ ก็ได้ เป็นชีวิต...รูปสุขุม^๓ รูปที่ถอดมาจากรูปหยาบ มีรูปเพศผู้เมีย
รูปตา หู จมูก ลิ้น กาย อยู่ในวิญญาณไว้ ได้เป็นเหตุเกิดสืบต่อภพชาติต่อไป

เมื่อสัตว์ตาย ชีวิตร่างกายหยาบของภพชาติหนึ่ง ๆ ก็หมดไปตามอายุขัยชีวิตร่างกายหยาบของภพภูมิต่าง
ชาติหนึ่ง ๆ ส่วนชีวิตแท้ รูปปรมาณู วิญญาณ จะไม่ตายสลายตาม จะต้องไปเกิดตามภพภูมิต่าง ๆ
ตามเหตุปัจจัย มันเป็นวิญญูะ หมุนเวียนเปลี่ยนไป โดยชีวิตแท้รูปถอดหรือวิญญาณหมุนรอบตัว
เองนี้เอง เป็นเหตุให้จิตเกิดดับสืบทอดรับเหตุการณ์ภายนอกภายในที่มากกระทบตา หู จมูก ลิ้น

^๑ เป็นส่วนที่มีอยู่ในต้นฉบับเดิมจากการถอดเทปครั้งแรก โดย ดร. คาราวรรณ เคนอุดม เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๒๖ แต่ข้อความส่วนนี้ในไฟล์เสียงที่เป็นต้น
ฉบับในการถอดความครั้งนี้ขาดหายไป

^๒ ส่วนที่เป็นจุดไข่ปลา คือ ส่วนที่ไม่สามารถถอดความจากไฟล์เสียงได้

กาย ใจ แล้วจิตก็เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยที่มากระทบ จะดีหรือชั่วก็สะสมเข้าไปเป็นทุนเหตุเกิด เหตุดับ หรือปรุงแต่งต่อไป จนกว่ากรรมชั่วเหตุเกิดจะหมดไป ชีวิตรูปถอดหรือวิญญาณก็จะหยุดการหมุน รูปสุขุมรูปวิญญาณซึ่งเกิดมาจากกรรมชั่ว สืบต่อมาแต่ชาติแรกเกิด ก็จะสลายแยกออกจากกันไป คงรูปอยู่ไม่ได้ มันก็กระจายไป ส่วนกิจกรรมดี ธรรมะที่ติดอยู่กับวิญญาณ มันก็กระจายไปกับรูปปรมาณู คงเหลือแต่ความว่างที่คั่นช่องว่างของรูปปรมาณูทุก ๆ ช่อง ฉะนั้น โดยปราศจากรูปปรมาณู ความว่างนั้นจึงบริสุทธิ์และสว่าง รวมเข้ากับความว่าง บริสุทธิ์ สว่าง ของจักรวาลเดิม เข้าเป็นหนึ่ง เรียกว่านิพพาน

เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^๑ พระองค์สร้างชีวิตพระพุทธศาสนา ให้ก่อเกิดเป็นชีวิตอย่างบริบูรณ์ดังพระประสงค์แล้ว พระพุทธองค์จึงได้ละวิภาตคณานั้น เสด็จสู่อุณาภิเสสนิพพาน คือเป็นผู้หมดสิ้นทุกค้นหา เป็นผู้ดับรอบ โดยลักษณะการแห่งอุณาภิเสสนิพพานของพระพุทธองค์ก็คือ ลำดับแรก ก็ทรงเจริญมานดิ่งสนิทเข้าไปจนถึงสัญญาเวทิตนโรธ หมายความว่า เข้าไปดับลึกสุดอยู่เหนือรูปฌาน

ในวาระแรกนั้น พระองค์ยังไม่ได้ดับขั้นต่าง ๆ ให้สิ้นสนิทเป็นเด็ดขาดแต่อย่างใด ยังเพียงเข้าไปเพื่อทรงกระบวนการแห่งการสู่นิพพาน หรือนิโรธ เป็นครั้งสุดท้ายแห่งชีวิต พุดง่าย ๆ ก็คือสิ่งที่พระองค์ได้สร้าง ได้พากเพียรก่อเป็นทาง เป็นแบบอย่างไว้ เป็นครั้งสุดท้ายเสียหน่อย ซึ่งเรียกได้ว่าสิ่งอันเกิดมาจากที่พระองค์ได้ยอมอยู่กับธาตุทุกข์ อันเป็นธาตุทุกข์ที่มนุษย์ธรรมดาผู้มีจิตหยาบเกินกว่าจะสัมผัสมันว่าเป็นทุกข์

และกระบวนการกระทำจิตตนให้ถึงซึ่งสัญญาเวทิตนโรธนั้นนั้น เป็นกระบวนการที่พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า พระผู้เป็นยอดแห่งศาสดาในโลกเท่านั้นที่ทรงค้นพบ ทรงนำมาตีแผ่เผยแจ้งออกสู่สัตว์โลกให้พึงปฏิบัติตาม เมื่อทรงสิ่งซึ่งสุดท้ายนี้แล้ว จึงได้ถอยกลับมาสู่ภาวะต้นคือปฐมฌาน แล้วจึงได้ตัดสินใจสุดท้ายเสด็จดับขั้นต่าง ๆ ไปทีละขั้น วิญญาณขั้นในจิตและร่างกายนั้นได้ดับไปเสียตั้งแต่ก่อนจะเข้าสู่ปฐมฌานนานแล้ว เพราะต้องดับสังขารขั้นและสังขารธรรมขั้นแรกเสียก่อน วิญญาณขั้นจึงได้ดับ ดังนั้น จึงไม่มีเชื้อใดเหลืออยู่แห่งวิญญาณขั้นที่หยาบนั้น

^๑ เป็นส่วนที่มีอยู่ในต้นฉบับเดิมจากการถอดเทปครั้งแรก โดย ดร. คาราวรรณ เดือนธันวาคม เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๒๖ แต่ข้อความส่วนนี้ในไฟล์เสียงที่เป็นต้นฉบับในการถอดความครั้งนี้ขาดหายไป

พระองค์เริ่มดับสังขารขั้นหรือสังขารธรรมชั้นใน อันจะส่งผลให้ก่อเกิดวิภาตมหาได้แล้วขั้นหนึ่งเสียก่อน จึงได้เลื่อนขั้นสู่ทุติยฌาน แล้วจึงดับสัญญาขั้นเลื่อนขั้นสู่ตติยฌาน เมื่อพระองค์ดับสังขารขั้นหรือสังขารธรรมชั้นในสุดอีกที ก็เป็นอันเลื่อนขั้นสู่จตุตถฌาน คงมีแต่เวทนาขั้นสุดท้ายแห่งชีวิต นั่นคือลักษณะการแห่งขั้นสุดท้ายของการจะดับสิ้นไม่เหลือ

เมื่อพระองค์ดับสังขารขั้นหรือสังขารธรรมใหญ่สุดท้ายที่มีอยู่ทั้งสิ้นแล้ว ก็มาดับเวทนาขั้น อันเป็นจิตขั้น หรือนามขั้นที่มีจิตส่วนใน คือภวังคจิตเสียก่อน แล้วจึงได้ออกจากจตุตถฌาน พร้อมกับมาดับจิตขั้นหรือนามขั้นสุดท้ายจริง ๆ ของพระองค์เสียลงเพียงนั้น

นี่ พระองค์เข้าสู่นิพพานอยู่ตรงนี้ นั่นคือพระองค์ดับเวทนาขั้นในภาวะจิตตื่น หรือวิถิจิตอันเป็นปรกติของมนุษย์ ครบพร้อมทั้งสติและสัมปชัญญะ ไม่ได้ถูกภาวะอื่นใดครอบงำ เป็นภาวะจงใจ ไม่ถูกภาวะใดครอบคลุมอำพรางให้หลงไหลใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นภาวะแห่งตนเองอย่างบริบูรณ์

เมื่อเวทนาขั้นสุดท้ายแท้ ๆ จริง ๆ ได้ถูกทำลายลงอย่างสนิท จึงเป็นผู้บริสุทธิ หมดสิ้นแล้วซึ่งสังขารธรรม และหมดเชื้อจิตขั้นหรือนามขั้นที่ปวงใด ๆ ในพระองค์ท่าน ไม่มีเหลือ คงทิ้งแต่รูปขั้นอันจะมีชีวิตนั้นไม่ได้แน่ เพราะรูปไม่ใช่ชีวิต หากสิ้นนามเสียแล้วก็คือแท่ง ก็คือก้อนวัตถุหนึ่งนั้นเท่านั้นเอง

นั่นแล คือ ลำดับฌาน ที่พระอนุรุทธเถระเจ้าได้นำมานิจิตเข้าไปดู เป็นวิธีการดับโดยแท้ ดับโดยตรง โดยพระองค์เป็นผู้ดับเองเสียด้วย

คำสอนของพุทธะทั้งหมดในวัฏฏ์นี้ ก็คือการเพาะให้พุทธจิตนั้นผลิออกมาให้เราปรากฏเห็นเท่านั้นเอง เพียงแต่เราทำให้มันว่างจากความคิดปรุงแต่งต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่นำไปสู่การเกิดและการดับอยู่ตลอดเวลา และนำไปสู่ความทุกข์เดือดร้อนใจของสัตว์โลก และโลกอื่นไปจริง ๆ เท่านั้น เราก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมึ่วิธีปฏิบัติเพื่อการตรัสรู้และหาทางออกทั้งหลายทั้งสิ้นเลย

คำสอนของพุทธะทั้งหมดมีวัตถุประสงค์ข้อนี้เพียงข้อเดียว คือพาพวกเราข้ามขึ้นให้พ้นเสียจากภูมิแห่งความคิด บัดนี้ถ้าเรารู้จักความคิด หรือหยุดความคิดของเราได้สำเร็จแล้ว ประโยชน์อะไรด้วย ธรรมทั้งหลายที่พุทธะได้สอนไว้ มันหมายถึงสามารถปฏิบัติจนหยุดคิดของความคิดปรุงแต่งต่าง ๆ เสียได้ ไม่มีอะไรสามารถปรุงให้จิตคิดไปตามอำนาจกิเลสค้นหาได้อีกต่อไป เป็นจิตที่ว่างจากสิ่งปรุงแต่งและความคิดทั้งปวง นั่นแหละเป็นตัวธรรม หรือพุทธะ หรือธรรมชาติเดิมแท้ที่อยู่ในความเป็นเช่นนั้น เพราะเรานั้น ถ้าเราสามารถทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งแล้ว คำพูดของมนุษย์ไม่สามารถหว่านล้อม หรือเปิดเผยมันได้ ความตรัสรู้คือความไม่มีอะไรให้ระลึกถึง ผู้ถึงได้ก็ไม่พูดแล้ว ไม่พูดว่าเขารู้อะไร เพราะสิ่งนี้มีมันอยู่เหนือคำพูด”

^๓ การจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ครั้งแรกไม่มีข้อความในสองย่อหน้าสุดท้าย แต่ในไฟล์เสียงที่เป็นต้นฉบับในการถอดความครั้งนี้มีข้อความดังกล่าวอยู่ด้วย